

EUR-Alert! 2011 - II

Themanummer "het EUROPEES JUSTITIEEL NETWERK"

EUR-Alert! newsletter

Themanummer "Het Europees Justitieel Netwerk"

Inhoud

- I. Thema: het Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken (EJN-civiel)
- II. Recente wetgeving inzake Europees privaatrecht
 - A. Inwerkingtreding van de Alimentatieverordening op **18 juni 2011**
 - B. Wetgevende initiatieven
- III. Recente rechtspraak inzake Europees privaatrecht
 - A. Hof van Justitie 15 maart 2011 (C-29/10): art. 6 §2 EVO-verdrag – arbeidsovereenkomsten - begrip "plaats van gewoonlijke tewerkstelling"
 - B. Hof van Justitie 12 mei 2011 (C-144/10): art. 22§2 Brussel I-verordening – omvang exclusieve bevoegdheid voor "geldigheid van besluiten van organen van rechtspersonen"
 - C. Hof van Cassatie 27 mei 2011 (C.10.0286.N): arts. 1 en 17 Bewijs-Vo – methodes tot het verkrijgen van bewijs in andere lidstaten – heeft de verordening dwingende en exclusieve werking ?
- IV. Varia: wetvoorstel tot wijziging van het Ger.W. met betrekking tot de invoering van de EET-Vo
- V. Links met informatie over Europees privaatrecht

I. Het Europees Justitieel Netwerk: een helpende hand bij Europese privaatrechtelijke geschillen

- A. Het EJN-civiel: waarom?

Iedere magistraat wordt meer en meer geconfronteerd met geschillen die vragen doen rijzen over de inhoud van buitenlands privaatrecht of over de toepassing van Europese wetgeving. Een greep uit situaties die zich concreet kunnen voordoen:

- een politierechter dient ter beslechting van de burgerlijke vordering, voortvloeiend uit een verkeersongeval in Oostenrijk, toepassing te maken van het Oostenrijkse recht en wordt geconfronteerd met verschillende interpretaties over de omvang van de schadevergoeding die volgens dit recht kan worden toegekend;
- een jeugdrechter acht het noodzakelijk dat een maatschappelijk onderzoek in Frankrijk wordt uitgevoerd, maar weet niet tot welke instantie hij zich hiervoor moet richten;

- een magistraat heeft, met toepassing van de Europese verordening inzake bewijsverkrijging, het horen van getuigen in Italië bevolen. Hij stelt vast dat de uitvoering vertraging oploopt, en wil de oorzaak hiervan kennen;
- een vrederechter wordt gevraagd een Europese executoriale titel af te leveren, en heeft vragen bij de wijze waarop de formulieren, gehecht aan de EET-Verordening, moeten worden ingevuld.

In al deze gevallen kan het EJM-civiel een helpende hand bieden. Zo kan het EJM-civiel informatie over het recht van alle EU-lidstaten opvragen, en op korte termijn bezorgen aan de magistraat in kwestie. Problemen in verband met de toepassing van Europese instrumenten worden, naargelang hun onderwerp, voorgelegd aan de Europese Commissie dan wel aan andere leden van het netwerk.

B. Het EJM-civiel: wat?

Het EJM bestaat uit contactpunten (magistraten en/of ambtenaren van het ministerie van Justitie), aangeduid door de lidstaten, met als taak de "justitiële samenwerking" binnen de EU te vereenvoudigen. Dit gebeurt door op een informele wijze problemen verbonden aan het grensoverschrijdend procederen uit te klaren, vragen over Europese wetgeving en internationale verdragen op te lossen, en inlichtingen te verschaffen over de inhoud van het burgerlijk en handelsrecht van de andere lidstaten.

Belangrijk is te beklemtonen dat vragen enkel kunnen worden gesteld naar aanleiding van een concreet geschil, en dat de bekomen informatie niet bindend is. Wel kunnen deze inlichtingen worden gebruikt ter controle of ter aanvulling van de informatie, verstrekt door partijen (voor meer info over de werking van EJM-civiel, ctrl + klik op [Europees e-justitieportaal - EJM in burgerlijke en handelszaken](#)).

C. Het EJM-civiel: hoe?

1. U formuleert uw vraag zo precies mogelijk, schetst de grote lijnen van het geschil, en geeft aan waarom de vraag relevant is voor de beslechting van het geschil. De vraag wordt op een informele wijze overgemaakt aan het Belgisch contactpunt. Dit kan per fax (FOD Justitie: 02/542.70.06), per mail (ejm-rje.contact@just.fgov.be) of per telefoon (02/542.67.49 – 02/542.67.33). In geen geval kan een vraag tot het bekomen van inlichtingen bij tussenkomst van het EJM-civiel worden gesteld;
2. Het Belgisch contactpunt registreert de vraag in het EJM register, zorgt zo nodig voor een vertaling, en maakt de vraag over aan zijn buitenlandse collega;
3. Het buitenlandse contactpunt beschikt over 15 dagen om, al dan niet met de hulp van magistraten van de lidstaat in kwestie, de voorgelegde vraag te beantwoorden. In geen geval mag deze termijn meer dan 30 dagen bedragen. Uiteraard is het aangewezen om het netwerk reeds in te schakelen zodra een probleem met buitenlands recht of Europees recht wordt vermoed. Het is hiervoor niet nodig dat de zaak reeds in beraad werd genomen;

4. Het Belgisch contactpunt maakt de bekomen informatie over aan de rechter. Wijken deze inlichtingen af van de gegevens, verstrekt door partijen, dan moet hierover – desgevallend via een heropening van de debatten – tegenspraak worden georganiseerd.

D. Het EJN-civiel: wie in België?

Het Belgische luik van het EJN-civiel bestaat uit magistraten van de verschillende ressorten, met een bijzondere interesse voor het Europees recht/internationaal recht in familiezaken, in handels- en economische zaken, en procesrecht. De Belgische leden van het EJN-civiel streven ernaar de eenvormige toepassing van de Europese verordeningen inzake privaatrecht te bevorderen, houden hiertoe regelmatig overlegvergaderingen, en signaleren toepassingsproblemen aan de Europese Commissie. U kan dan ook bij hen terecht met alle vragen over de Europese verordeningen inzake privaatrecht.

- Voor het ressort van het hof van beroep te Antwerpen zijn dit raadsheren Philippe Adriaensen (philippe.adriaensen@just.fgov.be), Ilse Couwenberg (ilse.couwenberg@skynet.be), Beatrice Ponet (b.ponet@skynet.be), en vrederechter Erik Van den Eeden (erik.vandeneeden@just.fgov.be);
- Voor het ressort van het hof van beroep te Brussel: raadsheren Myriam de Hemptinne (myriam.dehemptinne@gmail.com), Anne Jannone (anne.jannone@skynet.be), en rechter in de rechtbank van koophandel te Brussel Raf Van Ransbeeck (raf.vanransbeeck@scarlet.be);
- Voor het ressort van het hof van beroep te Gent: de raadsheren Paul Dauw (Paul.Dauw@skynet.be), Sabine De Bauw (sabine.de.Bauw@telenet.be), Genevieve Vanderstichelen (g.vanderstichelen@skynet.be);
- Voor het ressort van het hof van beroep te Luik: raadsheer Cecile Dumortier (cdumortier@skynet.be) en voorzitter van de rechtbanken van koophandel te Aarlen en Neufchâteau Jean-Louis Evrard (jeanlouisevrard@skynet.be);
- Voor het ressort van het hof van beroep te Bergen: ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg te Charleroi Catherine Gougnard (catherine.gougnard@just.fgov.be), rechter in de rechtbank van koophandel te Charleroi Emmanuel Schoenmaeckers (e.schoenmaeckers@just.fgov.be), en raadsheer Pierre-André Wustefeld (pa.wustefeld@skynet.be).

Wie geïnteresseerd is in de werking van dit netwerk, hier deel van wil uitmaken, of suggesties heeft om haar bekendheid en/of werking te verbeteren, kan contact opnemen met Beatrijs Decoinck, raadsheer in het Hof van Cassatie en contactpunt-coördinator van de magistraten (ius.vanmadeco@yucom.be).

E. Alternatieven voor het bekomen van inlichtingen over buitenlands recht

- Vrij algemene informatie over de inhoud van het privaatrecht van andere EU-lidstaten kan worden gevonden op de website van het EJM-civiel, waar voor bepaalde thema's (echtscheiding, alimentatie, voorlopige en bewarende maatregelen, ...) informatie is opgenomen over zowel Europese, nationale als internationale wetgeving (voor meer info: ctrl + klik op [Europese Commissie - Europees justitieel netwerk](#));
- In een zoektocht naar de inhoud van buitenlands recht, kan ook steeds – desgevallend via een heropening van de debatten – de hulp van partijen worden ingeroepen (art. 15 §2 IPR Wb). De partijen kunnen hierbij adviezen voorleggen, opgesteld door erkende buitenlandse wetenschappelijke instellingen zoals bijv. het Nederlandse Asser Instituut of het Duitse Max-Planck Instituut.
- Wie op zoek is naar meer bindende informatie over buitenlands recht kan beroep doen op het Verdrag van Londen van 7 juni 1968 (B.S. 23 november 1973 – uitbreiding van het toepassingsgebied in B.S. 11 juli 1979). In het kader van dit verdrag dient de rechter zijn verzoek om inlichtingen te richten aan het ministerie van Buitenlandse Zaken, dat dit verzoek zendt naar het door het betrokken land aangewezen orgaan. Dit orgaan kan hetzij zelf een antwoord opstellen, hetzij het verzoek doorzenden aan een private organisatie of een advocaat. Deze procedure wordt als vrij omslachtig en traag ervaren.

II. Wetgeving inzake Europees privaatrecht

A. Inwerkingtreding van Verordening (EG) nr. 4/2009 inzake **onderhoudsverplichtingen**

Op **18 juni 2011** treedt de Europese Alimentatieverordening in werking (voor meer info: ctrl + klik op ([EUR-Lex - 32009R0004 - NL](#))). Deze verordening is van toepassing op onderhoudsverplichtingen die voortvloeien uit familiebetrekkingen, bloedverwantschap, huwelijk of aanverwantschap.

Na deze datum wordt de internationale bevoegdheid voor grensoverschrijdende alimentatievorderingen bijgevolg niet langer bepaald door art. 5 §2 Brussel I-Vo, maar wel door hoofdstuk II van deze verordening. Volgende regels gelden, die de rechter **ambtshalve** dient na te gaan (art. 10):

- Bevoegd is het gerecht van de gewone verblijfplaats van de verweerder, het gerecht van de gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde, het forum bevoegd voor de statusvraag als de onderhoudsvordering een daarmee verbonden nevenverzoek is, of het forum dat werd aangesproken voor de ouderlijke verantwoordelijkheid (tenzij de bevoegdheid van deze fora uitsluitend berust op de nationaliteit van één van de partijen)(art. 3)
- Voor geschillen met meerderjarige onderhoudsgerechtigden is een – beperkte – schriftelijke forumkeuze mogelijk (art. 4).

- Een stilzwijgende aanvaarding van bevoegdheid wordt vermoed tegen de verweerder die verschijnt zonder de bevoegdheid *in limine litis* te betwisten (art. 5)
- Is volgens de arts. 3 tot 5 geen rechter van een lidstaat of Lugano-land bevoegd, wordt bevoegdheid toegekend aan de rechter van de lidstaat van de gemeenschappelijke nationaliteit van partijen (art. 6)
- Is volgens de arts. 3 tot 6 geen rechter van een lidstaat bevoegd, en kan in de derde staat waarmee het geschil nauw verbonden is redelijkerwijze niet worden geprocedeerd, geldt als "noodforum" de rechter van een lidstaat waarmee het geschil nauw verbonden is (art. 7)
- De vordering tot wijziging of vervanging van een alimentatiebeslissing dient bij voorrang te worden gebracht voor het voorheen aangesproken gerecht (art. 8)

Verder gelden, net als in de Brussel I-Vo, bijzondere regels voor aanhangigheid (art. 12) en samenhang (art. 13), en kunnen verzoeken voor dringende voorlopige maatregelen eveneens worden gebracht in andere lidstaten dan de lidstaat bevoegd voor het bodemgeschil (art. 14).

De Alimentatieverordening bevat tevens regels inzake het toepasselijk recht. Hoofdstuk III verwijst hiervoor naar de regels opgenomen in het Protocol van Den Haag van 23 november 2007, dat op 8 april 2010 door de EU werd geratificeerd (zie verder [HCCH | Full text](#)). Als basisregel geldt het recht van de gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde (art. 3), al is een afwijkende rechtskeuze mogelijk (arts. 7 en 8).

Verder bevat hoofdstuk IV van deze verordening een soepele regeling voor de erkenning en tenuitvoerlegging van alimentatiebeslissingen, waarbij voor beslissingen afkomstig uit lidstaten die door het Haagse Protocol zijn gebonden het exequatur wordt afgeschaft. Voor deze landen vervangt de Alimentatieverordening dan ook de verordening inzake de Europese executoriale titel. Ten slotte voorziet de Alimentatieverordening in een intensieve samenwerking tussen de centrale autoriteiten van de lidstaten (in België FOD Justitie) om mogelijke toepassingsproblemen met de verordening zo goed als mogelijk op te lossen.

B. Wetgevende initiatieven

- De **Rome III-Vo** (Verordening (EU) nr. 1259/2010 van 20 december 2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed) is gepubliceerd op 29 december 2010 ([EUR-Lex - Eenvoudige zoekactie](#)), en treedt op 21 juni 2012 in werking in België, Bulgarije, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië, Letland, Luxemburg, Hongarije, Malta, Oostenrijk, Portugal, Roemenië en Slovenië;
- Op 16 maart 2011 zijn twee nieuwe voorstellen tot verordening inzake familierecht gepubliceerd: het voorstel tot verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijk recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake **huwelijksvermogensrecht**

(COM(2011)216), en het voorstel tot verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijk recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake de **vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerde partnerschappen** (COM(2011)217).

III. Rechtspraak inzake Europees privaatrecht

- A. H.v.J. 15 maart 2011 - C-29/10 (Koelzsch) – art. 6 §2a EVO-verdrag – begrip plaats van de gewoonlijke tewerkstelling (vindplaats: [RECENTE RECHTSPRAAK - Resultaten](#), verder: ruimte van veiligheid - C-29/10)

Op 15 maart 2011 heeft het Hof van Justitie zijn eerste interpretatief arrest gevelde over de draagwijdte van **art. 6 van het EVO-verdrag** (thans art. 8 Rome I-Vo). Volgens deze bepaling kan een werknemer, ongeacht een rechtskeuze, steeds een beroep doen op de dwingende bepalingen van het land waar hij zijn arbeid verricht. Voert de werknemer zijn arbeid uit in verschillende landen, dan wordt hij beschermd door de dwingende normen van het land waar zich de vestiging bevindt die hem in dienst heeft genomen.

Met verwijzing naar zijn rechtspraak inzake de internationale bevoegdheid voor arbeidsovereenkomsten (art. 19 Brussel I-Vo), wijst het hof erop dat het begrip "plaats waar de werknemer gewoonlijk zijn arbeid verricht", in de zin van art. 6 §2.a EVO-verdrag, ruim dient te worden uitgelegd en dat "dit criterium ook dient te worden toegepast in een geval waarin een werknemer zijn werkzaamheden in meer dan één verdragsluitende staat verricht, wanneer het voor de aangezochte rechter mogelijk is te bepalen met welke staat de arbeid een duidelijk aanknopingspunt heeft" (Ro. 44). Concreet is het aan de verwijzende rechter om, rekening houdend met o.m. de plaats van waaruit de werknemer zijn transportopdrachten verricht, zijn instructies voor zijn opdrachten ontvangt en zijn werk organiseert, na te gaan waar de werknemer het belangrijkste deel van zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult. Het is slechts wanneer deze plaats, op basis van de aangegeven criteria, niet kan worden vastgesteld dat (de dwingende normen) van het recht van van de plaats van aanwerving gelden.

- B. H.v.J. 12 mei 2011 - C-144/10 (BVG) – art. 22 §2 Brussel I-Vo – begrip "geldigheid van besluiten van organen van rechtspersonen" (vindplaats: [RECENTE RECHTSPRAAK - Resultaten](#), verder: ruimte van veiligheid - C-144/10)

Art 22, 2de lid Brussel I-Vo verleent exclusieve bevoegdheid aan de rechter van de plaats van vestiging van de rechtspersoon om de geldigheid, de nietigheid of de ontbinding van de aldaar gevestigde rechtspersoon, dan wel van de besluiten van haar organen, te beoordelen.

In dit arrest bevestigt het Hof van Justitie dat deze bevoegdheidsgrond restrictief dient te worden geïnterpreteerd en enkel ziet op geschillen waarvan het hoofdvoorwerp de geldigheid, nietigheid of ontbinding van de rechtspersoon dan wel de geldigheid van de besluiten van haar organen is. Deze bevoegdheidsgrond geldt dan ook niet met betrekking tot een geschil in het kader waarvan de rechtspersoon aanvoert dat een overeenkomst (met forumkeuze) haar niet kan worden tegenge-

worpen omdat een besluit van haar organen dat tot het sluiten van deze overeenkomst heeft geleid, ongeldig is wegens schending van haar statuten.

C. Cass. 27 mei 2011 (C10.0286.N/1) – art. 1 en 17 Bewijs-Vo – exclusieve werking van de verordening?

De **Europese Bewijsverordening** is, volgens zijn **art. 1 §1**, van toepassing in burgerlijke en handelszaken wanneer het gerecht van een lidstaat overeenkomstig de wettelijke bepalingen van die staat a) het bevoegde gerecht van een andere lidstaat verzoekt een handeling tot het verkrijgen van bewijs te verrichten of b) verzoekt een handeling tot het verkrijgen van bewijs rechtstreeks in een andere lidstaat te mogen verrichten. Een rechter die bijv. een getuige, gevestigd in een andere lidstaat, wil horen kan bijgevolg – via de formulieren gehecht aan de verordening – hetzij zijn buitenlandse collega verzoeken om dit verhoor uit te voeren (arts. 10-16) hetzij de bevoegde autoriteit van die lidstaat verzoeken om dit verhoor zelf ter plaatse te mogen uitvoeren (art. 17).

De vraag rijst evenwel of de rechter, die een bepaalde onderzoeksmaatregel in het buitenland wil bevelen, verplicht is deze Europese regels te volgen. Concreet werd het Hof van Cassatie met de volgende vraag geconfronteerd: kan de Belgische rechter thans nog steeds, met toepassing van de bepalingen van het Ger.W., een deskundigenonderzoek bevelen waarvan de opdracht geheel of gedeeltelijk in een andere lidstaat dient te worden uitgevoerd, of is hij verplicht hiertoe de procedure, voorzien in art. 17 Bewijs-Vo voor de rechtstreekse bewijsverkrijging in het buitenland, te volgen? In zijn arrest van 27 mei 2011 heeft het Hof beslist om deze vraag naar de al dan niet dwingende en exclusieve werking van de Bewijs-Vo voor te leggen aan het Hof van Justitie.

Ook de Nederlandse Hoge Raad werd met deze vraag geconfronteerd naar aanleiding van een verzoek tot het horen van Belgische getuigen. Het gerechtshof te Amsterdam had beslist dat er geen verplichting bestond om gebruik te maken van de methodes, voorzien in de Bewijs-Vo, zodat deze getuigen - met toepassing van het Nederlands procesrecht - voor de Nederlandse rechter konden worden opgeroepen (en gesanctioneerd bij niet-verschijnen). De Hoge Raad was evenwel, net als het Hof van Cassatie, van oordeel dat uit de bewoordingen van de bewijsverordening niet met zekerheid kan worden afgeleid of deze verordening een dwingende dan wel een "faciliterende" werking heeft, en heeft de vraag eveneens voorgelegd aan het Hof van Justitie (Hoge Raad, 1 april 2011, <http://zoeken.rechtspraak.nl/ResultPage.aspx> - LJN:BP3048).

IV. Varia

In december 2010 is het wetsvoorstel, gekend onder doc 52 1646/001, opnieuw ingediend in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Dit voorstel wil het Belgisch procesrecht aanpassen aan de minimumnormen, opgelegd door de Verordening 805/2004 tot invoering van een **Europese executoriale titel** voor niet-betwiste schuldvorderingen (voor meer info over deze verordening: ctrl + klik [Europese Commissie - Justitiële Atlas - Europese Executoriale Titel - Informatie](#)). Zo voert dit wetsvoorstel een nieuw art. 1147ter Ger.W. in dat de schuldenaar, ten aanzien van gerechtelijke

beslissingen in de zin van de EET-Vo, toelaat een verzoek tot heroverweging in te dienen op de gronden, vermeld in art. 19, 1ste lid a en b EET-Vo (dat bepaalt: *een beslissing overeenkomstig de arts. 13 tot en met 18 kan enkel worden gewaarmerkt als Europese executoriale titel indien de schuldenaar volgens het recht van de lidstaat van oorsprong kan verzoeken om heroverweging van de beslissing als aan de volgende voorwaarden is voldaan: a)i) betekening of kennisgeving van het stuk dat het geding inleidt of een gelijkwaardig stuk, dan wel in voorkomend geval, van de dagvaarding of oproep voor een terechtzitting is geschied op een van de in art. 14 vermelde wijzen en ii) betekening of kennisgeving buiten zijn schuld niet zo tijdig is geschied als met het oog op zijn verdediging nodig was, of b) de schuldenaar de vordering niet heeft kunnen betwisten wegens overmacht of wegens buitengewone omstandigheden buiten zijn wil, mits de betrokkene onverwijld handelt*).

Tevens verduidelijkt dit voorstel dat de rechter - en niet de griffier - van het gerecht waar het geschil aanhangig is, beslist over een verzoek tot waarmaking van een beslissing als een executoriale titel. Dit wetsvoorstel beslecht aldus een aantal van de bestaande controverses, die in de Belgische rechtspraak en rechtsleer n.a.v. de inwerkingtreding van de EET-Vo zijn gerezen, en die thans verhinderen dat deze verordening zijn volle uitwerking krijgt.

V. Links met informatie over Europees (privaat)recht

<http://europa.eu>

<http://curia.eu>

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_nl.htm

http://ec.europa.eu/civiljustice/index_nl.htm

[Europees e-justitieportaal](#)

Florence Borcy
Ilse Couwenberg
Beatrijs Deconinck
(leden EJM-civiel)